

Multimediálne vzdelávacie DVD o kolektivizácii

Recenzný posudok

PhDr. Martina Fiamová (Ústav pamäti národa)

Multimediálne vzdelávacie DVD o násilnej socializácii československého vidieka z dielne Ústavu pro studium totalitních režimů je venované téme, ktorá je na Slovensku v rámci výučby dejín 20. storočia na základných aj stredných školách takmer úplne ignorovaná, a ktorej slovenský historický výskum rozhodne nevenuje pozornosť, ktorú si zaslúži. Vytvorenie takéhoto DVD má preto z hľadiska skvalitnenia vzdelávania žiakov v oblasti moderných českých a slovenských dejín mimoriadny význam.

DVD obsahuje množstvo informácií, avšak neobmedzuje sa len na fakty kolektivizácie, ale dáva žiakom príležitosť pochopiť hlboké zmeny, ktoré tento proces spôsobil vo vývoji vidieka, jeho hodnôt, v postavení sedliaka, umožňuje pochopiť vnímanie a zobrazovanie kolektivizácie v českej kinematografii od 50. rokov 20. stor. a celý rad ďalších aspektov.

DVD je postavené z väčšej časti na filmových klipoch, doplnených prehľadne spracovanými ML. Vysvetlenie scény, spoločenské súvislosti a metodické podnety umožňujú učiteľovi rýchle pochopenie rôznych možností, akými sa dá ukážka využiť, prílohy k ML ponúkajú ďalšie alternatívy práce a orientovania uvažovania žiakov. Filmové ukážky sú veľmi vhodné predovšetkým pri snahe sprostredkovať žiakom ideologické zobrazovanie sedliaka – kulaka a zmenu tohto zobrazovania v závislosti od politických pomerov, manipuláciu verejnosti zo strany komunistického režimu a pod. Avšak nepomer v použití filmového materiálu oproti iným dokumentom (150 filmových klipov proti 36 ikonografickým dokumentom) spôsobuje, že je priveľmi akcentované filmové spracovanie problematiky, veľký dôraz sa kladie na analýzu obrazu kulaka, sedliaka, budúcnosti atď. vo filme v jednotlivých etapách komunistického režimu. Naproti tomu je spomienkam pamätníkov ako záznamu prežívania kolektivizácie priamymi účastníkmi venovaný minimálny priestor (z tohto hľadiska sú veľmi zaujímavé ukážky z filmov *Nezorané meze*, *Ztráta tradice* a odkazy na internetovú stránku ÚSTR; popri spomienkach Jana Boštíka by bolo zaujímavé uviesť aj spomienky iných roľníkov). Viac skutočných príbehov spojených s násilnou socializáciou československého vidieka by podľa môjho názoru žiakom umožnilo väčšiu mieru vcítania sa do osudov konkrétnych obetí kolektivizácie. V prípade niektorých filmových ukážok pritom hrozí, že si žiak ideologický obraz stotožní s realitou, a to aj napriek úlohe vyučujúceho

zdôrazniť ideologickú deformáciu zobrazenia postáv a udalostí (napr. *03-2-3-střední rolník 02-CKS_kulak_a_stredni_rolnik2; 06-Proměny obrazů JZD 01-NL_spolecne_ustajeni*).

Autori DVD by mohli tiež rozšíriť súbor originálnych dokumentov, ako i časť *04-Ikonografie*, aj keď istú alternatívu ponúkajú odkazy na internetovú stránku ÚSTR, kde sa nachádza množstvo vhodného doplnujúceho materiálu pre potreby vyučujúceho a žiakov.

Konkrétne pripomienky:

00Úvod - 04-Náměty s metodickými postupy:

Filmové ukážky sú vhodne vybrané, korešpondujú s analyzovanou témou a umožňujú jej rozbor, avšak v prípade niektorých pracovných listov považujem za náročné, aby žiak vyplňal všetky body PL k jednotlivým klipom počas 2–3 min. ich trvania. V priebehu ich analýzy a zapisovania odpovede nutne príde k strate koncentrácie, v dôsledku čoho žiak nemusí zachytiť všetky relevantné informácie z ukážky.

Ide predovšetkým o PL: 08-Selská dřina Pracovní list: Selská dřina optikou padesátých a sedmdesátých let; 04-Jak vzpomínáme Pracovní list: Jak vzpomínáme; 11-Moc filmového obrazu Pracovní list: Moc filmového obrazu; 17- Proměny obrazu budoucnosti: naivita, ironie, patos Pracovní list: Proměna obrazů budoucnosti: naivita, ironie, patos; 22- Proměny obrazu společného ustájení dobytka Pracovní list: Společné ustájení; 27- Normalizační obrazy kolektivizace-v1 Pracovní list: Normalizační obrazy kolektivizace – varianta 1; 29-Symboly kolektivizace Pracovní list: Symboly kolektivizace

01-(chronologie) Datace kolektivizace 1945–1960:

23. května 1950 popraven rolník a politik Stanislav Broj – vzhľadom na veľmi zaujímavý príbeh Stanislava Broja by bolo zaujímavé bližšie priblížiť jeho život a tragický koniec (napr. i v samostatnom dokumente).

Ďalšie pripomienky sú vyznačené v dokumente

01-(chronologie) Originální dokumenty:

Bolo by vhodné ponúknuť vyučujúcim aj žiakom väčší výber dobových dokumentov a doplniť ich podobnými ML ako v prípade filmových ukážok alebo obrazového materiálu. Analýza originálnych dokumentov ako dobového prameňa môže ponúknuť iný pohľad na rozoberaný problém (napr. v konfrontácii s filmovým spracovaním).

02-témata 10-obraz komunistického venkova 01-CKS_domove_domove.doc

Rovnako ako v prípade *02-CKS_traktoriste_pisen*, by mohla byť ukážka doplnená prepisom textu piesne.

Ďalšie zmeny sú vpísané do jednotlivých dokumentov:

Úvod-DVDkolektivizace-v3.doc

Datace kolektivizace 1945-1960.doc

O programu.doc

01-chronologie 09-TZS_uspechy_JZD-ML.doc

08-Obrazy budoucnosti 04_BV_vinice.doc (Proč předseda mladé ženě tyká a ona mu naopak tykávyká?)

Autorom DVD sa napriek spomenutým pripomienkam rozhodne podarilo splniť cieľ, ktorý si stanovili, a to predstaviť proces kolektivizácie z rôznych uhlov pohľadu, materiál obsiahnutý na DVD je navyše v mnohých prípadoch možné použiť nielen vo výučbe dejín 20. storočia, ale aj na iných hodinách. DVD má preto aj z tohto dôvodu šancu stať sa mimoriadne prínosnou didaktickou pomôckou pre učiteľov základných a stredných škôl.